

Hanehalkı Tipinin Yoksulluk ve Ekonomik Zorluk Çekme Riski Üzerindeki Etkisi*

Araştırma Makalesi /Research Article

Selçuk GEMİCİOĞLU¹

ÖZ: Hanehalkı yapısındaki ve büyüklüğündeki değişimler, farklı türdeki hanehalklarında yaşayan bireylerin yoksulluk ve ekonomik zorluk çekme riskinin değişkenlik göstermesine neden olmaktadır. Bu çalışmanın amacı iki tür hanehalkı tipi tanımlaması kullanarak, hanehalkı tipinin yoksulluk ve ekonomik zorluk çekme riski üzerindeki etkisini incelemektir. Analizler Türkiye İstatistik Kurumu tarafından derlenen 2019 yılı Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırmasından elde edilen veriler kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre yoksulluk ve ekonomik zorluk çekme riski farklı hanehalkı tiplerinde yaşayan bireyler arasında değişkenlik göstermektedir. Yoksulluk riskinin en yüksek olduğu kesimin, geniş ailelerde ve çocuğun bulunduğu özellikle de bağımlı çocuğun olduğu çekirdek ailelerde yaşayanlar olduğu ortaya çıkmıştır. Ekonomik zorluk çekme riskinin en yüksek olduğu kesimin ise tek ebeveyn ve bağımlı çocuğun bulunduğu çekirdek ailelerde yaşayanlar olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik Zorluk, Hanehalkı Ekonomisi, Hanehalkı Tipi, Yoksulluk

JEL Kodları: D10, I32, R20

The Effect of Household Type on the Risk of Poverty and Economic Hardship

ABSTRACT: Changes in household structure and size cause the risks of poverty and economic hardship for individuals living in different types of households to varying. This study aims to examine the effect of household type on the risk of poverty and economic hardship, using two definitions of household type. Analyzes were carried out using the data obtained from the 2019 Survey on Income and Living Conditions conducted by the Turkish Statistical Institute. According to the findings, the risk of poverty and economic hardship varied among those living in different household types. The group with the highest risk of poverty is those living in nuclear families, especially dependent children, and extended families. The group with the highest risk of economic hardship is those living in nuclear families with a single parent and dependent child.

Keywords: Economic Hardship, Household Economics, Household Type, Poverty

JEL Codes: D10, I32, R20

Geliş Tarihi / Received: 14/02/2022

Kabul Tarihi / Accepted: 21/07/2022

* Bu çalışmanın bir parçası 12. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresinde tam metin bildiri olarak basılmıştır.

¹ Arş. Gör. Dr., VAN Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü, selcukgemici28@gmail.com, orcid.org/0000-0001-7952-5456.

1. Giriş

Son yıllarda yaşam sürelerinin uzaması, nüfusun yaşlanması, evlilik sayılarındaki ve doğurganlıktaki azalışlar, boşanma yasalarının artan uygulamaları ve kadınların işgücüne katılım oranındaki artışlar hanehalkı büyüklüğünü ve yapısını etkilemiştir (Antonelli ve De Bonis, 2021: 1). Türkiye’de hanehalkı büyüklüğü ve yapısındaki değişimler incelendiğinde, 2008’te 4 olan ortalama hanehalkı büyüklüğü 2020’ye gelindiğinde 3.3’e gerilemiş ve toplam hanehalkı içinde tek kişilik hanehalklarının oranında artışlar yaşanırken tek çekirdek ve geniş ailelerden oluşan hanehalklarının oranında ise azalışlar yaşandığı görülmüştür (TÜİK, 2021a).

Hanehalkı yapısının yoksulluk ve ekonomik zorluk çekme riski üzerindeki etkisi dikkate alındığında, farklı türlerdeki hanehalklarında yaşayan bireylerin bazıları yoksulluk ve ekonomik zorluk çekme riskine karşı daha fazla savunmasız kalırken bazıları bu riskten daha kolay bir şekilde kaçınabilmektedir. Örneğin bağımlı çocuğun olmadığı ya da çocuksuz çekirdek ailelerde yaşayan bireylere göre geleneksel aile tipi olan bağımlı çocuğun olduğu çekirdek ailelerde yaşayan bireylerin yoksulluk ve ekonomik zorluk çekme riski daha yüksektir (Eurostat, 2013: 17-19). Bu doğrultuda çalışmanın iki ana amacı vardır. Birincisi zaman içinde değişen hanehalkı yapısını ve kompozisyonu incelenmek, diğeri ise hanehalkı tipinin bireysel açıdan yoksulluk ve ekonomik zorluk çekme riski üzerindeki etkisini araştırmaktır.

Bu amaçları gerçekleştirmek için öncelikle, dar ve geniş kapsamlı iki tür hanehalkı tipi sınıflandırmasına göre 2011-2019 döneminde farklı türdeki hanehalkı tiplerinde yaşayan bireylerin nüfusu ve toplam nüfus içindeki payları hesaplanmıştır. Ardından ele alınan dönemde bu istatistiklerde meydana gelen değişimler incelenmiş ve bu değişimlerin nedenleri açıklanmaya çalışılmıştır. Daha sonrasında hanehalkı tipi ile yoksulluk ve ekonomik zorluk çekme riski arasındaki ilişki, 2019 yılı Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırmasından (GYKA) elde edilen veriler kullanılarak Logit modeli yardımı ile araştırılmıştır.

Bu çalışmada hanehalkı tipinin yoksulluk ve ekonomik zorluk çekme riski üzerindeki etkisinin araştırılmasının temel nedeni, hangi tür hanehalkında yaşayan bireylerin yoksulluk ve ekonomik zorluk çekme riskine karşı daha fazla savunmasız kaldığını ortaya çıkarmaktır. Bunu bilmek yoksullukla ve ekonomik zorlukla mücadelede hükümetlerin daha etkin politikalar oluşturması açısından oldukça önemlidir.

Çalışmanın devamı şu şekilde planlanmıştır. İkinci bölümde hanehalkı tipinin yoksulluk ve ekonomik zorluk çekme riski üzerindeki etkisini konu alan teorik ve ampirik çalışmalara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde hanehalkı tipine göre nüfus, yoksulluk ve ekonomik zorluk çekenlerin görünümü incelenmiştir. Dördüncü bölümde ilk olarak çalışmanın analiz kısmında kullanılan veri seti tanımlanmış ve ardından hanehalkı tipi tanımlamalarına yer verilmiştir. Beşinci bölümde

ekonometrik analizin gerçekleştirildiği model tanıtılmış ve bu modelin tahmininden elde edilen bulgular raporlanmıştır. Son bölümde ise ulaşılan sonuçlar sunulmuş ve birtakım politika önerilerinde bulunulmuştur.

2. Literatür Özeti

Bireylerin yaşamı çocukluk, yetişkinlik ve yaşlılık gibi yaşa bağlı ardışık aşamalardan oluşmaktadır (Gemicioğlu, 2021: 7). Bireyler, bu yaşam aşamaları boyunca özellikle yetişkinlik dönemlerinde evlenme, çocuk sahibi olma ve boşanma gibi hanehalkı kompozisyonu ya da tipinin değişmesine neden olan bazı yaşam döngüsü olayları yaşamaktadır. Bu yaşam döngüsü olayları bireylerin ekonomik anlamda birtakım kazanç ya da kayıplar yaşamasına yol açarak hanehalklarının ya da bireylerin yoksul olma ve ekonomik açıdan zorluk çekme ihtimalini etkileyebilmektedir. Örneğin Browning vd. (2014)'te bireylerin evlilikten bazı kazançlar sağladığı belirtilmiştir. Bu kazançlar, eşlerden biri hasta ya da işsiz iken diğer eşin çalışması gibi risk paylaşımının sağlanması, eşlerden biri çalışırken diğer eşin hane içi işlerle meşgul olması gibi karşılaştırmalı üstünlük ve ölçüğe göre artan getirilerinden faydalanmak amacıyla iş bölümüne gidilmesi, eşlerden biri okuldayken diğer eşin çalışması gibi yatırım aktivitelerinin koordinasyonu ve artan olanakların ortaya çıkması ve eşlerin aynı evi kullanması gibi ortak malların paylaşımıdır.

Evliliğin sağlamış olduğu bu kazançlar genellikle eşler ve çocuklardan oluşan çekirdek ailelere göre sadece eşlerden oluşan çekirdek ailelerde çok daha belirgin bir şekilde hissedilebilmektedir. Bağımlı çocuğun olması özellikle kadın eşlerin işgücü piyasasından çekilmesine neden olabileceği için bağımlı çocuğun varlığı, evlilikten sağlanan kazançların bazılarının ya bir nebze azalmasına ya da tamamen ortadan kalkmasına sebep olabilmektedir. Bu görüşü destekler şekilde bağımlı çocuğun olmadığı hanehalklarına göre bağımlı çocuğun olduğu hanehalkları için yoksulluk oranlarının daha yüksek olduğu ifade edilmiştir (Munoz Boudet vd., 2018: 23). Bununla birlikte her iki eşin çalıştığı bir hanehalkında bile haneye bağımlı bir çocuğun (yeni doğan bir bebek) dahil olması ile artan hanehalkı büyüklüğü, eşler ve bağımlı çocuklardan oluşan çekirdek aileleri yoksulluğa itebilmektedir (Munoz Boudet vd., 2018). Buna ilaveten haneye bağımlı bir çocuğun katılması harcamaların artmasına neden olacağı için ekonomik zorluk çekme riskini de artırabilmektedir.

Tek ebeveyn ve çocuklardan oluşan hanehalklarında çocuğun yetişkin bir çocuk mu yoksa bağımlı bir çocuk mu olduğu hem yoksulluk hem de ekonomik zorluk çekme riski açısından önemli bir kriterdir. Bu tür hanehalklarında yetişkin çocuğun hanehalkı gelirine olan katkısı yoksulluktan kurtulmayı sağlayabilmekte ve ekonomik anlamda zorluk çekmeyi engelleyebilmektedir. Hanede tek ebeveynin bakımından sorumlu olduğu bağımlı bir çocuğunun olması, ebeveyni daha düşük ücretlerin alındığı geçici ve yarı zamanlı işlerde çalışmaya mecbur bırakabildiği ve tek ebeveyn işsiz kaldığında ya da hastalandığında hane gelirinde kayıp ya da düşüşlerin yaşanma olasılığı arttığı için yoksulluğa ve ekonomik

anlamda zorluk çekmeye neden olabilmektedir. Bunun yanı sıra tek ebeveynin cinsiyetinin de yoksulluk riski üzerinde etkili olduğu ve erkeklere kıyasla kadınların yoksulluk riskinin daha fazla olduğu görülmektedir (Lu vd., 2020).

Tek ebeveyn ve çocuklardan oluşan hanehalklarında ebeveynin yaşı da yoksulluğun ortaya çıkmasında rol oynayan önemli bir faktördür. Genç ve orta yaştaki ebeveynlere göre ileri yaştaki ebeveynlerin işgücü verimliliğindeki düşüş, işsiz kaldıklarında yeniden iş bulma olasılıklarının düşük olması ve emeklilik ile birlikte yaşanan gelir düşüşü yoksulluk ve ekonomik açıdan zorluk çekme riskini artırabilmektedir. Tek kişilik hanehalkları için de yaşın yoksulluk üzerinde benzer etkilere sahip olduğu görülmektedir (Eurostat, 2013). Cinsiyet açısından bakıldığında, tek kişilik hanehalklarında erkeklere kıyasla kadınların gelirinin daha düşük olduğu gözlenmektedir (Başlevent, 2020: 24). Dolayısıyla bu durum tek kişilik hanehalklarında kadınların yoksulluk ve ekonomik anlamda zorluk çekme olasılığını artırmaktadır.

Swanson (2014)'te geniş ailelerde yaşayan bireylerin farklı gelir kaynaklarından elde ettikleri gelirleri bir araya getirerek yoksulluk riskini azaltabileceği ifade edilmiştir. Buna ilaveten insan kaynaklarını bir araya toplamanın da diğer maliyetleri azaltacağı ileri sürülmüştür. Örneğin geniş ailelerde yer alan büyükanne ve büyükbabaların küçük yaştaki torunlarının bakımını üstlenmesi, diğer hanehalkı üyelerine istihdama katılma fırsatı tanımakta ve böylece bu tür hanelerde yaşayan tüm üyeler için yoksul olma olasılığının ve ekonomik açıdan zorluk çekme riskinin azalmasına katkıda bulunmaktadır. Ayrıca geniş ailelerde yaşayanlar farklı gelir kaynaklarından elde edilen gelirleri bir araya toplamak yerine, zaten sınırlı olan kaynakları daha fazla kişiye yaydığında çocuklar da dahil olmak üzere tüm hanehalkı üyeleri için yoksulluk riskinin artacağı belirtilmiştir. Bunun yanı sıra hanehalkı sorumlusunun ileri yaşta olduğu geniş ailelerde, emek geliri elde eden evlenmemiş yetişkin bireylerin olduğu ve bu yüzden hanehalkı gelirinde kayda değer düşüşler gözlenmediği belirtilmiştir (Cilasun ve Kırdar, 2013; 111). Dolayısıyla hanehalkı sorumlusunun ileri yaşta olduğu geniş ailelerde evlenmemiş istihdam edilen yetişkin bireylerin varlığı, yoksulluk ve ekonomik anlamda zorluk çekme riskinin görece daha düşük olmasına katkıda bulunmaktadır.

Ampirik çalışmalar incelendiğinde genel olarak hanehalkı tipi ile yoksulluk ve ekonomik zorluk riskinin ilişkili olduğu görülmüştür. Tanımlayıcı bir analizin gerçekleştirildiği Eurostat (2013)'te farklı yoksulluk göstergeleri kullanılarak hanehalkı tiplerine göre Avrupa'nın kuzey, kuzeybatı, doğu ve güney bölgeleri için hanehalkı ve birey bazında yoksulluk oranları hesaplanmıştır. Avrupa'nın kuzeyinde en yüksek yoksulluk oranı yaklaşık %40 ile tek kişilik hanehalklarında yaşayan 65 yaş ve üzerindeki bireylere aitken diğer bölgelerde en yüksek yoksulluk oranına yaklaşık %35 ile tek ebeveynli ve bağımlı çocuk ya da çocuklardan oluşan hanehalklarında yaşayan bireylerin sahip olduğu gözlenmiştir. Hanehalkı bazında da yine benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Bunun yanı

sıra tüm bölgelerde yoksul bireylerin çoğunluğu eş ve bağımlı çocuk ya da çocuklardan oluşan çekirdek ailelerde yaşamaktadır. Hanehalkı düzeyinde ise Avrupa'nın kuzey ve kuzeybatı bölgelerinde yoksul hanehalklarının önemli bir kısmını tek kişilik hanehalkları oluştururken, güney ve doğu bölgelerinde tek kişilik hanehalkları ve eş ve bağımlı çocuk ya da çocuklardan oluşan çekirdek aileler oluşturmaktadır. Hanehalkı tiplerine göre ekonomik zorluk çekenlerin oranı incelendiğinde ise Avrupa'nın kuzey, kuzeybatı, güney ve doğu bölgelerinde en yüksek ekonomik zorluk çekme oranları yaklaşık %12, %16, %40 ve %34 ile tek ebeveyn veya bağımlı çocuk ya da çocuklardan oluşan çekirdek ailelerde yaşayanlara aittir. Avrupa'nın güneyinde geniş ailelerde, tek ebeveyn ve bağımlı çocuk ya da çocuklardan oluşan çekirdek ailelerde ve diğer hanehalklarında yaşayanlar için bu oran %20'nin üzerinde değer almıştır. Avrupa'nın doğusunda ise 65 yaşın altında ve 65 yaş ve üstünde olan tek kişilik hanehalklarında ve diğer hanehalklarında yaşayanlar için de bu oran %20'nin üzerindedir.

Çağlayan vd. (2012) 2009 yılı hanehalkı bütçe anketi verilerinden faydalanarak sıralı logit modeli ile gerçekleştirdikleri yoksulluk analizinde, diğer hanehalkı tiplerine göre geniş ailelerin yoksulluk riskinin daha düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Chen ve Wang (2015) Tayvan'da yoksulluğun belirleyicilerini çok düzeyli lojistik regresyon modeli ile araştırmış ve hanehalkı tipi ile yoksulluk arasında istatistiki açıdan anlamlı sonuçlara ulaşmıştır. Diğer hanehalkı tiplerine göre geniş, çekirdek, tek ebeveynli ve çiftlerden oluşan aileler için yoksulluk riskinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Munoz Boudet vd. (2018)'de 89 gelişmekte olan ülke için tanımlayıcı bir analiz gerçekleştirilmiş ve yoksul hanehalklarının yarısına yakını eş ve çocuklardan oluşan çekirdek ailelerin oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çağlayan ve Sedefoğlu (2016)'da 2013 yılı hanehalkı bütçe anketi verileri ile Türkiye için yoksulluğun belirleyicileri değişen varyansı dikkate alan probit modeli yardımıyla incelenmiştir. Ulaşılan sonuçlar, yoksulluğun belirleyicileri arasında hanehalkı tipinin de olduğunu göstermiştir. Geniş ailelere göre çekirdek ailelerin, çocuksuz çiftlerin ve tek kişilik hanehalklarının yoksulluk riskinin daha düşük olduğu görülmüştür. Levanon vd. (2019)'da 1991-2011 döneminde Almanya ve İsrail'de çalışan aileler için yoksulluğun belirleyicileri lojistik regresyon modeli ile incelenmiştir. Almanya'da tek ebeveyn ve çocuklardan oluşan hanehalklarında, İsrail'de ise ikiden fazla çocuk olan hanehalklarında yoksulluk riskinin arttığı görülmüştür.

Evcim vd. (2020)'de Türkiye'de hanehalkı görel yoksulluğunu etkileyen faktörler lojistik regresyon modeli yardımıyla araştırılmış ve hanehalkı tipinin yoksullukla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tek kişilik hanehalklarına göre yetişkinlerin her ikisinin de 65 yaş altı olduğu ve bağımlı çocuğun olmadığı iki yetişkinli hanelerde, yetişkinlerden birinin 65 yaş üzerinde olduğu ve bağımlı çocuğun olmadığı iki yetişkinli hanelerde ve bağımlı çocuğun olmadığı diğer hanelerde yoksul olma olasılığı daha düşük bulunmuştur. Bağımlı çocuğun olduğu hanehalklarında ise yoksulluk riskinin tek kişilik hanehalklarına göre daha yüksek

olduğu ortaya çıkmıştır. Sigeze ve Şengül (2019)'da Türkiye için rassal etkiler logit modeli kullanılarak yoksulluğun belirleyeni araştırılmış ve hanehalkı tipinin yoksulluk ile ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Elde edilen bulgular tek kişilik hanehalklarına göre bağımlı çocuğu olan ve olmayan hanehalkları için yoksulluk riskinin daha yüksek olduğunu göstermiştir. Jędrzejczak ve Pekasiewicz (2020)'de Polonya'da çocuk sayısı farklı olan evli çiftler için yoksulluk oranları incelenmiş olup çocuk sayısı arttıkça yoksulluk oranlarının arttığı görülmüştür. Gemicioğlu (2021)'de Türkiye'de tek yetişkinli hanehalklarına kıyasla bağımlı çocuğun olmadığı hanehalkları için yoksulluk olasılığı daha düşük bulunurken bağımlı çocuğun olduğu hanehalkları için yoksulluk olasılığı daha fazla bulunmuştur.

Özetle Türkiye üzerine hanehalkı tipinin görel ve subjektif yoksulluk üzerindeki etkisini ele alan çalışmalar olsa da bu çalışmalarda hanehalkı tipi ile yoksulluk arasındaki ilişkinin teorik alt yapısı net bir şekilde açıklanamamaktadır. Bu eksikliğin giderilmesi açısından bu çalışmada hanehalkı tipinin yoksulluk ve ekonomik zorluk çekme riskini neden etkilediği teorik gerekçeleri ile ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Buna ilaveten Türkiye için hanehalkı tipi ile ekonomik zorluk çekme riski arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışma sayısının sınırlı düzeyde olması literatürdeki boşluğun doldurması açısından önemlidir.

3. Türkiye'de Hanehalkı Tiplerine Göre Nüfus, Yoksulluk ve Ekonomik Zorluk Çekenlerin Görünümü

Tablo 1'de hanehalkı tipine göre nüfus, ilgili hanehalklarında yaşayan fertlerin toplam nüfus içindeki payı, toplam nüfus ve hanehalkı büyüklüğüne ilişkin istatistiklere yer verilmiştir².

2011-2019 döneminde Türkiye nüfusu 72.4 milyondan 80.7 milyona yükselirken, ortalama hanehalkı büyüklüğü 3.7'den 3.3'e düşmüştür. Tek başına yaşayan bireylerin sayısı ele alınan dönemde neredeyse 3 katına yükselerek 1.5 milyondan 4.1 milyona çıkmıştır. Dolayısıyla tek kişilik hanelerin toplam nüfustan aldığı pay da aynı yönde bir seyir izlemiş ve %2.1'den %5'e yükselmiştir. Bunun yanı sıra tek kişilik hanelerin toplam haneler içindeki payı 2006'dan 2018'e gelindiğinde %6.1'den %16'ya çıkmıştır (Başlevent, 2020; 22). Tek kişilik haneler içinde 65 yaş altındaki tek kişilik hanelerin oranı 2011'de %50 iken 2019'da %59'a yükselmiştir. Bu artışın ortalama yaşam süresinin artmasına rağmen ortaya çıkmasının, genç nesiller arasında tek başına yaşama arzusunun yaygınlaşmasını akıllara getirdiği belirtilmiştir (Başlevent, 2020; 22). Buna ilaveten evlenme

² Bu tabloda kullanılan hanehalkı tiplerine ilişkin tanımlamalar çalışmanın "Veri" bölümünde ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

sayısındaki ve hızındaki düşüş tek kişilik hanelerde yaşayanların sayısındaki artışın nedenleri arasında yer almaktadır³.

Sadece eşlerden oluşan çekirdek ailelerde yaşayanların sayısı 2011'de 5.8 milyondan 7.9 milyona yükselirken, toplam nüfus içindeki payı da %8.1'den %11'e artmıştır. Çocuklar ve eşlerden oluşan çekirdek ailelerde yaşayanların sayısının incelenen dönemin başından sonuna 45.4 milyondan 47.2 milyona arttığı fakat toplam nüfus içindeki paylarının %62.7'den %58.5'e gerildiği görülmektedir. Bu dönemde eş ve bağımlı çocukların olduğu hanehalklarında yaşayanların nüfusunda -%0.8'lik azalış yaşanmış olup bu tür hanehalklarında yaşayanların sayısının 37 milyon civarında seyrettiği görülmüştür. Aynı dönemde eş ve yetişkin çocuklardan oluşan çekirdek ailelerdeki fertlerin nüfusu ise 7.9 milyondan 10 milyona çıkmıştır.

Tablo 1: Hanehalkı Tipine Göre Nüfus (Milyon), Toplam Nüfustan Alınan Pay (%), Toplam Nüfus (Milyon) ve Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü (2011-2019)

Hanehalkı Tipi	2011	2019	Yüzde (%) Değişim
Tek kişilik hh	1.5 (2.1)	4.1 (5.0)	173.3 138.1
Tek kişilik hh<65	0.8	2.4	200
Tek kişilik hh>=65	0.8	1.7	112.5
Çekirdek Aile (Sadece Eşler)	5.8 (8.1)	7.9 (11.0)	36.2 35.8
Eş, her ikisi de <65	3.8	4.9	28.9
Eş, en az biri >=65	2.1	3.0	42.9
Çekirdek Aile (Eşler ve Çocuklar)	45.4 (62.7)	47.2 (58.5)	4 -6.7
Eş ve bağımlı çocuk/çocuklar	37.5	37.2	-0.8
Eş ve yetişkin çocuk/çocuklar	7.9	10.0	26.6
Çekirdek Aile (Tek Ebeveyn ve Çocuklar)	3.4 (4.7)	4.0 (5.0)	17.6 6.4
Tek ebeveyn ve bağımlı çocuk/çocuklar	1.4	1.5	7.1
Tek ebeveyn ve yetişkin çocuk/çocuklar	2.0	2.5	25
Geniş aile	15.4 (21.2)	16.5 (20.5)	7.1 -3.3
Diğer hh	0.8 (1.1)	0.9 (1.2)	12.5 9.1
Toplam Nüfus	72.4	80.7	11.5
Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	3.7	3.3	-10.8

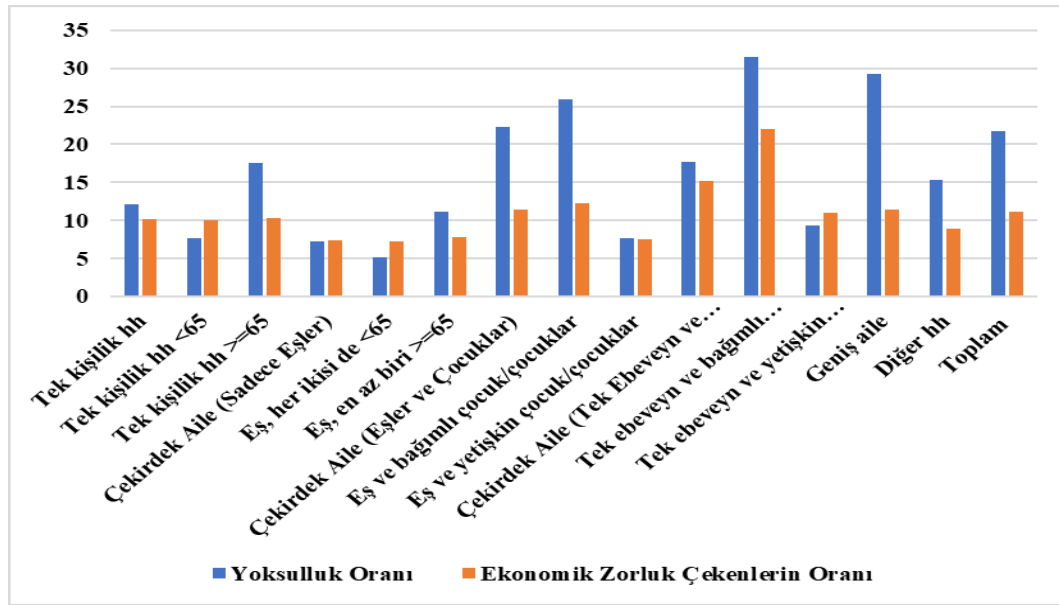
Not: 2011 ve 2019 GYKA'dan yazarın hesaplamalarıdır. Parantez içindeki değerler ilgili hanehalkında yaşayan bireylerin toplam nüfus içindeki payını vermektedir.

Sadece eşlerden ve eşler ve çocuklardan oluşan çekirdek ailelerde yaşayanların nüfusundaki ve toplam nüfus içinde paylarındaki değişimler zaman içinde nüfusun yaşlanması, artan çocuk yetiştirme maliyetlerine bağlı olarak çocuk sahibi olma isteğinin giderek azalması, ilk evlilik yaşındaki artış, doğurganlık

³ TÜİK (2021b)'ye göre 2010'da 582715 olan evlenme sayısı 2020'ye gelindiğinde 487270'e düşerken, aynı dönemde kaba evlenme hızı 7.97'den 5.84'e düşmüştür.

oranı ve hızındaki düşüş ve kadınların işgücüne katılım oranındaki artış gibi faktörlerle açıklanabilir⁴. Buna ilaveten çocuksuz hanehalkı sayısındaki artışın kadının eğitim seviyesi ile önemli ölçüde ilişkili olduğu da belirtilmiş olup özellikle yüksek eğitilmiş kadınların istihdama katılmak amacıyla doğumu ertelediği veya çocuk sahibi olmamayı tercih ettiği düşünülmektedir (OECD, 2011).

Şekil 1: Hanehalkı Tipine Göre Yoksulluk ve Ekonomik Zorluk Çekenlerin Oranı (%)

Kaynak: 2011-2019 dönemi GYKA'dan yazarın hesaplamalarıdır.

Tek ebeveyn ve çocuklardan oluşan çekirdek ailelerde yaşayanların sayısı incelenen dönemde 3.4 milyondan 4 milyona, toplam nüfus içindeki payı ise %4.7'den %5'e yükselmiştir. Bu artışlara neden olan faktörlerin başında boşanma sayısındaki ve hızındaki artışlar ile eşlerin ölümü gelmektedir⁵. Oluşumunda ilk evlilik ve evden ayrılma yaşı ve boşanma ile birlikte ekonomik özgürlükleri olmayan bireylerin tekrar ebeveynlerinin evine dönmesi gibi faktörlerin etkili olduğu geniş ailelerde yaşayanların sayısı 2011'den 2019'a 15.4 milyondan 16.5 milyona artarken, bu hanelerde yaşayanların toplam nüfus içindeki payı %21.2'den %20.5'e gerilemiştir. 2011-2019 döneminde diğer hanehalklarında

⁴ Cinsiyete göre ortalama ilk evlenme yaşı 2001-2020 döneminde erkekler için 26'dan 27.9'a yükselirken, kadınlarda 22.7'den 25.1'e yükselmiştir (TÜİK, 2021b). 2001'de 2.38 olan toplam doğurganlık hızı 2020'de 1.76'ya düşmüştür. Diğer bir ifade ile bir kadının doğurduğu dönem (15-49 yaş aralığı) boyunca doğurabileceği ortalama çocuk sayısı 2001-2020 döneminin başından sonuna 2.38'den 1.76'ya düşmüştür (TÜİK, 2021c). 2000 yılında kadınlar için %26.6 olan işgücüne katılım oranı 2019 yılında %34.4'e yükselmiştir (TÜİK, 2021d).

⁵ 2010'da 118568 olan boşanma sayısı 2019'da 156587'ye kadar artmış ve yine aynı dönemde kaba boşanma hızı 1.62'den 1.90'a yükselmiştir (TÜİK, 2021b).

yaşayanların sayısında ve toplam nüfustan aldıkları payda dikkate değer bir değişiklik yaşanmamıştır.

Şekil 1’de hanehalkı tipine göre 2011-2019 dönemi için ortalama yoksulluk ve ekonomik zorluk çekenlerin oranına yer verilmiştir.

Şekil 1’de görüleceği üzere hanehalkı tipine göre yoksulluk ve ekonomik zorluk çekenlerin oranı önemli ölçüde değişiklik göstermektedir. Bu dönemde toplam nüfus için ortalama yoksulluk ve ekonomik zorluk çekenlerin oranı sırası ile %21.7 %11.2’dir. İncelenen dönemde tek kişilik hanelerde yaşayanlar için yoksulluk oranı %12.1 iken yaş ayırımına gidildiğinde 65 yaşından küçük olanlar için yoksulluk oranı %7.6, 65 yaş ve üstündekiler için %17.6’dır. Bu tür hanehalklarında yaşayanlar için yaş ayırımına gidilse dahi ekonomik zorluk çekenlerin oranı %10 civarındadır.

Sadece eşlerden oluşan çekirdek ailelerde yaşayanlar için yoksulluk oranı %7.2’dir. Yaş göre incelendiğinde her iki eşin de 65 yaşından küçük olduğu durumda %5.2 olan yoksulluk oranı, eşlerden en az birinin 65 yaş ve üstü olduğu durumda %11.1 değerini almıştır. Buna ilaveten sadece eşlerden oluşan çekirdek ailelerde yaşayanlar özellikle de her iki eşin 65 yaşından küçük olduğu çekirdek ailelerde yaşayanlar en düşük yoksulluk riskine sahip bireylerdir. Sadece eşlerden oluşan çekirdek ailelerde yaşayanların %7.4 ile ekonomik zorluk çekenler içinde en avantajlı gruplar arasında yer aldığı görülmektedir. Yaş ayırımına gidildiğinde ise ekonomik zorluk çekenlerin oranı çok az bir değişim göstermiştir.

Eşler ve çocuklardan oluşan çekirdek ailelerde yaşayanlar için yoksulluk oranı ele alınan dönemde ortalama %22.3 ile Türkiye geneli için elde edilen yoksulluk oranına benzer bir değer almıştır. Bunun nedeni Türkiye’de hanehalklarının yarısına yakınının eşler ve çocuklardan oluşan çekirdek ailelerden oluşmasıdır⁶. Bağımlı ve yetişkin çocuk ayırımına gidildiğinde, bu tür hanehalklarında yaşayanlar için yoksulluk oranının önemli ölçüde farklılaştığı görülmektedir. Bağımlı çocuğun olduğu durumda yoksulluk oranı %25.9 iken yetişkin çocuğun olduğu durumda %7.7’dir. Eşler ve çocuklardan oluşan çekirdek ailelerde yaşayanlar için ekonomik zorluk çekenlerin oranı %11.4 değerini alırken, bağımlı ve yetişkin çocuğun yer aldığı bu tür hanehalklarında yaşayanlar için bu oran sırası ile %12.3 ve %7.5 değerini almıştır. Hem yoksulluk hem de ekonomik zorluk çekme açısından bağımlı çocuğun yarattığı dezavantaj bariz bir şekilde görülebilmektedir.

Tek ebeveyn ve çocuklardan oluşan çekirdek ailelerde yaşayan bireyler için yoksulluk oranı %17.8 iken ekonomik zorluk çekenlerin oranı %15.2’dir. Tek ebeveyn ve çocuklardan oluşan çekirdek aileler için de bağımlı ve yetişkin çocuk ayırımına gidildiğinde hem yoksulluk hem de ekonomik zorluk çekenlerin oranı önemli ölçüde farklılaşmıştır. Bağımlı çocuğun olduğu bu tür hanehalklarında

⁶ Türkiye’de 2014-2020 döneminde toplam hanehalkı içinde eşler ve çocuklardan oluşan çekirdek ailelerin oranı ortalama olarak %45 civarındadır.

yaşayanlar için yoksulluk ve ekonomik zorluk çekenlerin oranı sırası ile %31.5 ve %22.1 değerini alırken yetişkin çocuğun olduğu durumda yoksulluk ve ekonomik zorluk çekenlerin oranı sırası ile %9.4 ve %10.9 değerini almıştır. Buna göre yine hem yoksulluk hem de ekonomik zorluk çekme açısından bağımlı çocuğun varlığı özellikle bu tür hanehalklarında yaşayanlar için büyük bir handikap oluşturmaktadır.

En dikkat çekici bulgulardan biri de geniş ailelerde yaşayanlar için elde edilmiştir. Geniş ailelerde yaşayan fertler için yoksulluk oranı 29.2 ile Türkiye geneli için elde edilen yoksulluk oranının üzerinde bir değer alırken ekonomik zorluk çekenlerin oranı %11.4 ile Türkiye ortalamasına çok yakın bir değer almıştır. Bu açıdan bakıldığında aslında geniş aileler için gözlenen yoksulluk oranlarındaki dezavantajın ekonomik zorluk çekme anlamında görülmediği ortaya çıkmıştır. Bu durum geniş ailelerde yaşayan bireylerin gelirlerini havuzlaması ile ekonomik zorluğun üstesinden bir dereceye kadar gelebildiğinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

4. Veri

Analizler TÜİK tarafından derlenen 2019 yılı GYKA'dan elde edilen veriler ile gerçekleştirilmiştir. 2006'dan itibaren düzenli bir şekilde uygulanan GYKA'da hane ve fert düzeyinde gelir dağılımı, gelire dayalı görel yoksulluk, yaşam koşulları ve sosyal dışlanma ile ilgili istatistiklerin üretilmesi amaçlanmaktadır. Panel anket yönteminin uygulandığı GYKA'da Türkiye nüfusunu temsil edecek şekilde hem panel hem de kesit veriler üretilmektedir. Bu çalışmada ise analizler kesit veriler kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Yoksulluk kavramı mutlak, görel, ve subjektif yoksulluk olmak üzere üç şekilde tanımlanabilmektedir. Mutlak yoksulluk, bireylerin hayatlarını sürdürebilmesi için gerekli olan minimum gelirden daha azına sahip olma durumuyken (Nelson, 2011: 4) görel yoksulluk, toplumun genel düzeyine göre belli bir sınırın altında gelire sahip olma durumudur (TÜİK, 2021e). Subjektif yoksulluk ise geçinmek için yeterli gelire sahip olunmaması durumudur (Nelson, 2011: 4). Mutlak ve görel yoksulluğun tanımlanmasında objektif ölçütler (örneğin belirli düzeyde kalori alınması için yapılması gereken harcama ve yoksulluk eşiği gibi) kullanılırken subjektif yoksulluğun tanımlanmasında hanehalklarının ya da bireylerin görüşlerinden faydalanılmaktadır. Hanehalklarına ya da bireylere "Bir ay boyunca geçinebilmek için hanenin sahip olması gereken en düşük aylık net gelirin ne kadar olacağı" ya da "Hanenin toplam geliri ile gerekli harcamaları yapabilme durumu" gibi sorular sorularak hanehalklarının ya da bireylerin subjektif açıdan yoksul olup olmadığı belirlenmektedir. Burada ekonomik zorluk kavramı Eurostat (2013)'e benzer şekilde subjektif yoksulluğun tanımlanmasında kullanılan "Hanenin toplam geliri ile gerekli harcamaları yapabilme durumu" sorusundan faydalanılmıştır.

Bu çalışmada yoksul bireyler görece yoksulluk tanımına göre belirlenmiştir. Yoksulluk sınırı olarak TÜİK'e benzer şekilde eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirine ilişkin ortanca değer %60'ı kullanılmıştır⁷. Buna göre eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert geliri yoksulluk sınırının altında olan fertler yoksul kabul edilmiştir. Ekonomik zorluk çekenlerin saptanmasında ise GYKA'da yer alan "Hanenin toplam geliri ile gerekli harcamaları yapabilme durumu" sorusundan faydalanılmıştır. Bu sorunun cevabı 1 ile 6 arasında değer almakta olup 1 çok zor, 2 zor, 3 biraz zor, 4 biraz kolay, 5 kolay ve 6 çok kolay anlamına gelmektedir. Bu soruya çok zor cevabını verenler için 1 değerini alan bir ekonomik zorluk göstergesi oluşturulmuş ve bu yolla ekonomik zorluk çekenlerin oranı hesaplanmıştır.

Eurostat (2013)'te ifade edildiği üzere ekonomik zorluk göstergesi hane içindeki ölçek ekonomileri ile ilgili yapılan varsayımlardan bağımsızdır. Başka bir ifade ile bu gösterge kullanılan eşdeğerlik ölçeğine göre değişkenlik göstermeme avantajına sahiptir. Böylece eşdeğerlik ölçeği kullanılarak hesaplanan görece yoksulluk oranı ile eşdeğerlik ölçeğinden bağımsız hesaplanan ekonomik zorluk çekenlerin oranının hanehalkı tiplerine göre ne derece farklılaştığı ölçülebilmektedir⁸.

Hanehalkı tiplerinin tanımlanmasında dar ve geniş kapsamlı olmak üzere iki tür sınıflandırmadan faydalanılmıştır. Birincisi Tablo 2'de görüleceği üzere TÜİK (2021a) tarafından kullanılan dar kapsamlı sınıflandırma iken ikincisi Tablo 3'te görüleceği üzere Iacovou ve Skew (2011)'de kullanılan hanehalkı tipi sınıflandırmasıdır.

Tablo 2: Dar Kapsamlı Hanehalkı Tipleri ve Tanımları

Tek kişilik hh	Tek kişilik hanehalkı
Çekirdek aile (Sadece eşler)	Çocuksuz eşler
Çekirdek aile (Eşler ve çocuklar)	En az bir çocuğu olan eşler
Çekirdek aile (Tek ebeveyn ve çocuklar)	En az bir çocuğu ile yaşayan tek ebeveyn
Geniş aile	En az bir çekirdek aile ve diğer kişilerden oluşan hanehalkı
Diğer hh	Çekirdek aile bulunmayan birden fazla kişiden oluşan hanehalkı

Kaynak: TÜİK (2021a)

İki tür hanehalkı sınıflandırmasının kullanılmasının nedeni ise hanehalkı tipleri tanımlanırken yoksulluk ve ekonomik zorluk çekme riskinin belirli boyutlarda oldukça heterojenlik göstermesidir. Örneğin dar kapsamlı hanehalkı tipi tanımlamasında eşler ve çocuklardan oluşan çekirdek aileler için yoksulluk ve ekonomik zorluk çekme riski ebeveynlerin ve/veya çocukların yaşı dikkate

⁷ Eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirini hesaplamak için önce OECD hanehalkı eşdeğerlik ölçeği kullanılarak her bir hanehalkı için hanehalkı eşdeğer büyüklükleri hesaplanmış ve ardından toplam hanehalkı kullanılabilir geliri hanehalkı eşdeğer büyüklüğüne bölünmüştür.

⁸ Aykın ve İpek (2021) farklı eşdeğerlik ölçeklerinin kullanımının yoksulluk değerlerinin hesaplanmasında ne derece önemli olduğunu göstermişlerdir.

alındığında önemli değişimler yaşanabilmektedir. Bu yüzden hanehalkında yaşayan bireylerin sayısı ve aralarındaki ilişkiye göre oluşturulan dar kapsamlı sınıflandırmanın yanında hanehalkında yaşayan bireylerin sayısı, aralarındaki ilişkinin yanı sıra yaşı da dikkate alan geniş kapsamlı bir sınıflandırma kullanılmıştır.

Tablo 3: Geniş Kapsamlı Hanehalkı Tipleri ve Tanımları

Tek kişilik hh < 65	65 yaşın altındaki tek kişilik hanehalkı
Tek kişilik hh >= 65	65 veya daha yukarı yaştaki tek kişilik hanehalkı
Eş, her ikisi de <65	Her ikisi de 65 yaş altında olan eşler
Eş, en az biri >=65	Bir ya da ikisi de 65 veya daha yukarı yaşta olan eşler
Eş ve bağımlı çocuk/çocuklar	En az biri 18 yaşından küçük olan bir veya birden fazla çocuklu eşler
Eş ve yetişkin çocuk/çocuklar	Tüm çocukları 18 ve üzeri yaşta olan bir veya birden fazla çocuklu eşler
Tek ebeveyn ve bağımlı çocuk/çocuklar	En az biri 18 yaşından küçük olan bir veya birden fazla çocuklu tek ebeveynli hanehalkı
Tek ebeveyn ve yetişkin çocuk/çocuklar	Tüm çocukları 18 ve üzeri yaşta olan bir veya birden fazla çocuklu tek ebeveynli hanehalkı
Geniş aile	Tüm üyeleri aynı aileye ait olan çekirdek aileler dışındaki hanehalkı. Bunların çoğu ya üç kuşaktan oluşan aileler ya da bir ebeveyn ve bir partneri veya eşi olan yetişkin bir çocuğun olduğu hanehalkı
Diğer hh	Çekirdek aile bulunmayan birden fazla kişiden oluşan hanehalkı

Kaynak: Iacovou ve Skew (2011)

5. Model

Hanehalkı tipinin yoksulluk ve ekonomik zorluk üzerindeki etkisi Logit modeli ile incelenmiştir. Verbeek (2017)'de Logit modeli 1 nolu denklemdeki gibi tanımlanmıştır. 1 nolu denklemde $F(w)$ standart lojistik dağılım fonksiyonunu vermektedir. Burada $w = x_i' \beta$ ve x_i' açıklayıcı değişken vektörü, β ise açıklayıcı değişkenlerin katsayılarıdır.

$$F(w) = L(w) = \frac{e^w}{1 + e^w} \quad (1)$$

1 nolu denklem aynı zamanda 2 nolu denklemdeki şekilde de ifade edilebilmektedir.

$$\log \frac{p_i}{1 - p_i} = x_i' \beta \quad (2)$$

2 nolu denklemde $p_i = P\{y_i = 1|x_i\}$, bağımlı değişkenin 1'e eşit olma olasılığını başka bir ifade ile bir olayın gerçekleşme olasılığını vermektedir. $1-p_i$ ise bağımlı değişkenin 0 olma olasılığını diğer bir deyişle bir olayın gerçekleşmeme olasılığını göstermektedir. $\frac{p_i}{1-p_i}$, odds olarak adlandırılmakta ve bir olayın gerçekleşme olasılığının gerçekleşmeme olasılığına oranı olarak ifade

edilmektedir. 2 nolu denklem ile ifade edilen Logit modeli için parametre tahminleri maksimum olabilirlik yöntemi ile gerçekleştirilmiştir.

Açıklayıcı değişkenlerin katsayılarını yorumlamak için genelde olasılık oranları kullanılmaktadır. Olasılık oranı (OR) referans gruba göre bir olayın gerçekleşme odds'unun kaç kat daha fazla ya da az oluşunu göstermektedir. Olasılık oranına ulaşmak için 2 nolu denklemin ters logaritması alınır ve e^{β} 'ya ulaşılır. Eğer $OR > 1$ ise referans gruba göre bir olayın gerçekleşme olasılığının kaç kat fazla olduğu, $OR < 1$ ise referans gruba göre bir olayın gerçekleşme olasılığının kaç kat az olduğu elde edilir. Açıklayıcı değişkenler sürekli değerler aldığında ise $((OR - 1) * 100)$ formülü kullanılarak, açıklayıcı değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisi yüzdesel olarak ölçülür.

Bu çalışmada örneklem 2019 yılı GYKA'da yer alan 15 yaş ve üzeri 63258 bireyden oluşmaktadır. Hanehalkı tipinin yoksulluk ve ekonomik zorluk üzerindeki etkisini ölçmek için ikişer model tahmin edilmiştir.

Ekonometrik analizde kullanılan değişkenlere ait tanımlara ve tanımlayıcı istatistiklere Tablo 4'te yer verilmiştir.

Hanehalkı tipinin yoksulluk üzerindeki etkisinin araştırıldığı modelde bağımlı değişken birey yoksulsa 1 değilse 0 değerini almaktadır. Hanehalkı tipinin ekonomik zorluk üzerindeki etkisinin incelendiği modelde ise bağımlı değişken birey ekonomik zorluk çekiyorsa 1 çekmiyorsa 0 değerini almaktadır.

Bu modellerde TÜİK (2021a) ve Iacovou ve Skew (2011)'i takiben oluşturulan dar ve geniş kapsamlı hanehalkı tipi değişkenlerinin yanı sıra cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi, sağlık durumu, işgücü durumu ve hanehalkında çalışan birey sayısı değişkenleri açıklayıcı değişken olarak kullanılmıştır.

Ekonometrik analizde kullanılan değişkenlerin yoksulluk ve ekonomik zorluk çekme riski üzerindeki beklenen etkileri ise şu şekildedir. Türkiye gibi cinsiyet rollerinin baskın olduğu bir ülkede kadınların işgücüne katılım oranının düşük olması ve Türkiye işgücü piyasasındaki cinsiyet ayrımcılığı erkeklere göre kadınların yoksulluk ve ekonomik zorluk çekme riskinin artmasına neden olabilmektedir. Yaş ile birlikte bireylerin iş tecrübesindeki artış ve işgücü piyasasını daha iyi tanımları sonucu yoksulluk ve ekonomik zorluk çekme riskinin azalması beklenmektedir.

Eğitim seviyesindeki artış bireylerin istihdam edilme olasılığını artıracığı ve daha yüksek gelir elde etmesini sağlayacağı için yoksulluk ve ekonomik zorluk çekme riskini azaltması beklenmektedir. Bireylerin sağlık sorunlarının olması, işgücü verimliliğinin daha düşük olmasına, işsiz kalmalarına ve sağlık harcamalarında artışa neden olacağı için yoksulluk ve ekonomik zorluk çekme riskini artırabilmektedir. Hanehalkında istihdam edilen birey sayısındaki artış ile birlikte hanehalkı toplam gelirinin artması sonucu, yoksulluk ve ekonomik zorluk riskinin azalması beklenmektedir. İşsiz bireyler işsiz kaldıkları süre boyunca bir gelir

kaybına uğrayacağı için yoksulluk ve ekonomik zorluk çekme riskinin istihdam edilen bireylere göre daha yüksek olması beklenmektedir.

Tablo 4: Değişken Tanımları ve Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	Tanım	Pay (%)
<i>Bağımlı Değişkenler</i>		
Yoksulluk Durumu	1: Yoksul	21.7
	0: Yoksul değil	78.3
Ekonomik Zorluk Durumu	1: Ekonomik zorluk çekiyor	10.2
	0: Ekonomik zorluk çekmiyor	89.8
<i>Bağımsız Değişkenler</i>		
HH Tipi 1	1: Tek kişilik hh	3.78
	2: Çekirdek aile (Sadece eşler)	5.61
	3: Çekirdek aile (Eşler ve çocuklar)	54.09
	4: Çekirdek aile (Tek ebeveyn ve çocuklar)	14.21
	5: Geniş aile	20.89
	6: Diğer hh	1.42
HH Tipi 2	1: Tek kişilik hh < 65	1.90
	2: Tek kişilik hh >= 65	1.88
	3: Eş, her ikisi de <65	8.90
	4: Eş, en az biri >=65	5.32
	5: Eş ve bağımlı çocuk/çocuklar	40.74
	6: Eş ve yetişkin çocuk/çocuklar	13.35
	7: Tek ebeveyn ve bağımlı çocuk/çocuklar	1.88
	8: Tek ebeveyn ve yetişkin çocuk/çocuklar	3.73
	9: Geniş aile	20.89
	10: Diğer hh	1.42
Cinsiyet	1: Kadın	51.7
	0: Erkek	48.3
Yaş	1: 15-24	19.14
	2: 25-34	18.57
	3: 35-44	19.46
	4: 45-54	16.84
	5: 55-64	13.43
	6: 65 ve üzeri	12.55
Eğitim Seviyesi	1: Okur yazar değil ve okur yazar olup bir okul bitirmedi	19.08
	2: İlkokul mezunu	35.57
	3: Ortaokul, mesleki ortaokul ve ilköğretim mezunu	16.19
	4: Lise mezunu	16.65
	5: Üniversite ve üzeri bir dereceden mezun	12.52
Sağlık Durumu	1: Kronik bir hastalığı var	62.79
	0: Kronik bir hastalığı yok	37.21
İşgücü Durumu	1: İstihdamda	43.27
	2: İşsiz	5.89
	3: İşgücü dışında	50.84
HH'de Çalışan Birey Sayısı	1: 0	21.42
	2: 1	41.37
	3: 2 ve üzeri	37.20

Not: 2019 GYKA'dan yazarın hesaplamalarıdır.

5.1. Bulgular

Tablo 5 ve 6'da yer alan Model (1a) ve (1b)'de sırası ile dar kapsamlı hanehalkı tipinin yoksulluk ve ekonomik zorluk çekme riski üzerindeki etkisi incelenirken

Model (2a) ve (2b)'de sırası ile geniş kapsamlı hanehalkı tipinin yoksulluk ve ekonomik zorluk çekme riski üzerindeki etkisi ele alınmıştır.

Tablo 5: Yoksulluk için Logit Modeli Tahmin Sonuçları

	Model (1a)		Model (2a)	
	Katsayılar	Olasılık Oran	Katsayılar	Olasılık Oran
HH Tipi 1 (ref: Çekirdek aile (Sadece Eşlerden))				
Tek kişilik hh	0.497*** (0.069)	1.643 (0.114)		
Çekirdek aile (Eşler ve çocuklar)	0.974*** (0.047)	2.649 (0.125)		
Çekirdek aile (Tek ebeveyn ve çocuklar)	0.600*** (0.062)	1.822 (0.112)		
Geniş aile	1.175*** (0.050)	3.238 (0.161)		
Diğer hh	0.612*** (0.112)	1.845 (0.206)		
HH Tipi 2 (ref: Eş, her ikisi de <65)				
Tek kişilik hh < 65			0.315*** (0.103)	1.371 (0.142)
Tek kişilik hh >= 65			0.515*** (0.104)	1.673 (0.173)
Eş, en az biri >=65			-0.130 (0.086)	0.878 (0.076)
Eş ve bağımlı çocuk/çocuklar			1.324*** (0.059)	3.757 (0.223)
Eş ve yetişkin çocuk/çocuklar			0.237*** (0.067)	1.267 (0.085)
Tek ebeveyn ve bağımlı çocuk/çocuklar			1.551*** (0.089)	4.718 (0.418)
Tek ebeveyn ve yetişkin çocuk/çocuklar			-0.046 (0.090)	0.955 (0.086)
Geniş aile			1.242*** (0.061)	3.464 (0.211)
Diğer hh			0.664*** (0.117)	1.942 (0.227)
Cinsiyet (ref: Erkek)	-0.094*** (0.027)	0.910 (0.024)	-0.122*** (0.027)	0.885 (0.024)
Yaş (ref: 15-24)				
25-34	-0.519*** (0.040)	0.595 (0.024)	-0.540*** (0.041)	0.583 (0.024)
35-44	-0.401*** (0.038)	0.670 (0.025)	-0.499*** (0.039)	0.607 (0.024)
45-54	-0.973*** (0.042)	0.378 (0.016)	-0.887*** (0.043)	0.412 (0.018)
55-64	-1.644*** (0.051)	0.193 (0.010)	-1.393*** (0.054)	0.248 (0.013)
65 ve üzeri	-1.734*** (0.055)	0.177 (0.010)	-1.531*** (0.061)	0.216 (0.013)

Model sonuçlarını yorumlamaya geçmeden önce modellerin uygunluğu ile ilgili testler (Hosmer-Lemeshow) incelendiğinde tüm modeller için gerçekleştirilen

testlerde modelin uygun olduğu boş hipotezi reddedilememiştir. Diğer bir deyişle tahmin edilen modellerin uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Model (1a)'da beklendiği gibi hanehalkı tipi ve yoksulluk arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişkiye ulaşılmıştır. Sadece eşlerden oluşan çekirdek ailelerde yaşayanlara kıyasla geriye kalan tüm hanehalkı tiplerinde yaşayanlar için yoksulluk riski daha yüksek bulunmuştur. Yoksulluk riski büyükten küçüğe doğru sıralandığında geniş ailelerde, eşler ve çocuklardan oluşan çekirdek ailelerde, diğer hanehalklarında, tek ebeveyn ve çocuklardan oluşan çekirdek ailelerde ve tek kişilik hanehalklarında yaşayanlar için yoksulluk risklerinin sırası ile 3.24, 2.65, 1.85, 1.82 ve 1.64 kat daha fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 5 (Devamı): Yoksulluk için Logit Modeli Tahmin Sonuçları

Eğitim Seviyesi (ref: Okur yazar olmayan ve okur yazar olup bir okul bitirmeyen)				
İlkokul	-0.835*** (0.033)	0.434 (0.014)	-0.838*** (0.034)	0.433 (0.015)
Ortaokul, mesleki ortaokul ve ilköğretim	-1.050*** (0.043)	0.350 (0.015)	-1.161*** (0.044)	0.313 (0.014)
Lise	-1.811*** (0.043)	0.164 (0.007)	-1.790*** (0.044)	0.167 (0.007)
Üniversite ve üzeri	-2.851*** (0.059)	0.058 (0.003)	-2.802*** (0.059)	0.061 (0.004)
Sağlık Durumu (ref: Kronik hastalığı var)				
	0.175*** (0.028)	1.191 (0.033)	0.210*** (0.028)	1.233 (0.034)
İşgücü Durumu (ref: İstihdamda)				
İşsiz	0.392*** (0.049)	1.480 (0.073)	0.494*** (0.051)	1.638 (0.084)
İşgücü dışında	-0.273*** (0.034)	0.761 (0.026)	-0.260*** (0.034)	0.771 (0.026)
HH'de İstihdam Edilen Birey Sayısı (ref: 0)				
1	-0.729*** (0.034)	0.483 (0.017)	-0.785*** (0.036)	0.456 (0.016)
2	-1.217*** (0.041)	0.296 (0.012)	-1.209*** (0.042)	0.299 (0.012)
Sabit terim				
	-0.909*** (0.089)		-1.015*** (0.097)	
Log pseudolikelihood		-25643.359	-25161.213	
Pseudo R²		0.2207	0.2353	
Hosmer–Lemeshow		chi2(8) = 3.71 Prob > chi2 = 0.8824	chi2(8) = 7.40 Prob > chi2 = 0.4940	
N		63258		63258

Not: Her iki modelin tahmininde bölge değişkeni de açıklayıcı değişken olarak kullanılmıştır. ***, ** ve * sırası ile %1, %5 ve %10 seviyesinde istatistiki bakımdan anlamlılık düzeylerini, parantez içindeki değerler ise robust standart hataları ifade etmektedir.

Model (2a)'da da beklendiği gibi hanehalkı tipi ve yoksulluk arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişkiye ulaşılmıştır. Her iki eşin de 65 yaşından küçük olduğu çekirdek ailelerde yaşayanlara göre eşlerden en az birinin 65 yaşından büyük

olduğu ve tek ebeveyn ve çocuk ya da çocuklardan oluşan hanehalkları hariç geriye kalan tüm hanehalkı tiplerinde yaşayanlar için yoksulluk riskinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Bu hanehalkları arasından en yüksek yoksulluk riskine maruz kalanların 4.72 kat ile tek ebeveyn ve bağımlı çocuk ya da çocuklu çekirdek ailelerin olduğu görülmüştür. Diğer yüksek yoksulluk riski ile karşı karşıya kalanlar ise 3.76 kat ile eş ve bağımlı çocuk ya da çocuklu çekirdek ailelerde ve 3.46 kat ile geniş ailelerde yaşayanlardır. Yine her iki eşin de 65 yaşından küçük olduğu çekirdek ailelerde yaşayanlara göre 65 yaşından küçük ve 65 yaş ve üzeri tek kişilik hanehalklarında yaşayanlar için de yoksulluk riskinin 1.37 ve 1.67 kat daha yüksek olduğu görülmüştür. Buna ilaveten eş ve yetişkin çocuk ya da çocuklardan oluşan hanehalklarında yaşayanların yoksulluk riski ise 1.27 kat daha fazla bulunmuştur.

Tablo 6: Ekonomik Zorluk Durumu için Logit Modeli Tahmin Sonuçları

	Model (1b)		Model (2b)	
	Katsayılar	Olasılık Oranı	Katsayılar	Olasılık Oranı
HH Tipi 1 (ref: Çekirdek aile (Sadece Eşlerden))				
Tek kişilik hh	0.487*** (0.109)	1.627 (0.178)		
Çekirdek aile (Eşler ve çocuklar)	0.386*** (0.081)	1.471 (0.118)		
Çekirdek aile (Tek ebeveyn ve çocuklar)	0.579*** (0.098)	1.785 (0.175)		
Geniş aile	0.261*** (0.091)	1.299 (0.118)		
Diğer hh	0.228 (0.192)	1.256 (0.241)		
HH Tipi 2 (ref: Eş, her ikisi de <65)				
Tek kişilik hh < 65			0.459*** (0.135)	1.582 (0.213)
Tek kişilik hh >= 65			0.004 (0.194)	1.004 (0.195)
Eş, en az biri >=65			-0.538*** (0.157)	0.584 (0.092)
Eş ve bağımlı çocuk/çocuklar			0.496*** (0.093)	1.641 (0.152)
Eş ve yetişkin çocuk/çocuklar			-0.102 (0.105)	0.903 (0.095)
Tek ebeveyn ve bağımlı çocuk/çocuklar			1.022*** (0.130)	2.780 (0.360)
Tek ebeveyn ve yetişkin çocuk/çocuklar			0.082 (0.132)	1.086 (0.144)
Geniş aile			0.192* (0.099)	1.212 (0.120)

Buna göre tek ebeveynin, ileri yaşta hanehalkı üyelerinin ve bağımlı çocuğun olduğu hanehalklarında yaşamak yoksulluk riski üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Bunun yanı sıra geniş ailelerde yaşayanlar için yüksek yoksulluk

riski, bu tür hanehalklarında yaşamının yarattığı avantajların sınırlı düzeyde kaldığını ve daha çok sınırlı gelir kaynaklarının daha fazla hanehalkı üyesi tarafından paylaşıldığı anlamına gelmektedir.

Tablo 6 (Devamı): Ekonomik Zorluk Durumu için Logit Modeli Tahmin Sonuçları

Diğer hh			0.139 (0.195)	1.149 (0.225)
Cinsiyet (ref: Erkek)	0.011 (0.050)	1.011 (0.050)	-0.002 (0.051)	0.998 (0.050)
Yaş (ref: 15-24)				
25-34	-0.125* (0.071)	0.883 (0.063)	-0.132* (0.073)	0.876 (0.064)
35-44	-0.153** (0.069)	0.858 (0.059)	-0.208*** (0.071)	0.812 (0.058)
45-54	-0.497*** (0.075)	0.608 (0.046)	-0.442*** (0.077)	0.643 (0.050)
55-64	-0.841*** (0.092)	0.431 (0.040)	-0.688*** (0.096)	0.502 (0.048)
65 ve üzeri	-1.410*** (0.107)	0.244 (0.026)	-1.037*** (0.123)	0.354 (0.044)
Eğitim Seviyesi (ref: Okur yazar olmayan ve okur yazar olup bir okul bitirmeyen)				
İlkokul	-0.340*** (0.061)	0.712 (0.044)	-0.335*** (0.062)	0.715 (0.044)
Ortaokul, mesleki ortaokul ve ilköğretim	-0.315*** (0.077)	0.730 (0.056)	-0.373*** (0.079)	0.689 (0.054)
Lise	-0.726*** (0.078)	0.484 (0.038)	-0.699*** (0.078)	0.497 (0.039)
Üniversite ve üzeri	-1.165*** (0.093)	0.312 (0.029)	-1.119*** (0.094)	0.326 (0.031)
Sağlık (ref: Kronik hastalığı var)	0.402*** (0.048)	1.494 (0.072)	0.420*** (0.048)	1.522 (0.073)
İşgücü Durumu (ref: İstihdamda)				
İşsiz	0.402*** (0.083)	1.495 (0.124)	0.457*** (0.084)	1.579 (0.133)
İşgücü dışında	-0.197*** (0.066)	0.821 (0.054)	-0.183*** (0.066)	0.833 (0.055)
HH'de İstihdam Edilen Birey Sayısı (ref: 0)				
1	-0.588*** (0.060)	0.555 (0.033)	-0.614*** (0.061)	0.541 (0.033)
2	-1.028*** (0.076)	0.358 (0.027)	-1.007*** (0.077)	0.365 (0.028)
Sabit terim	-2.332*** (0.152)		-2.316*** (0.158)	
Log pseudolikelihood	-10002.77		-9945.1852	
Pseudo R²	0.0626		0.0680	
Hosmer-Lemeshow	chi2(8) = 8.89 Prob > chi2 = 0.3520		chi2(8) = 12.18 Prob > chi2 = 0.1434	
N	63258		63258	

Not: Her iki modelin tahmininde bölge değişkeni de açıklayıcı değişken olarak kullanılmıştır. ***, ** ve * sırası ile %1, %5 ve %10 seviyesinde istatistiki bakımdan anlamlılık düzeylerini, parantez içindeki değerler ise robust standart hataları ifade etmektedir.

Her iki modelde diğer açıklayıcı değişkenlerin de yoksulluk riski ile ilişkili olduğu ortaya çıkmış ve işaretlerinin beklenen yönde olduğu görülmüştür. Model (1a) ve (2a)'da erkeklere kıyasla kadınların yoksulluk riski %9 ve %11.5 daha düşük bulunmuştur. Yaş ile yoksulluk riski arasında negatif yönlü bir ilişkiye ulaşılmıştır. Yine iki modelde de eğitim seviyesi en düşük grup olan okur yazar olmayan ve okur yazar olup bir okul bitirmeyenlere göre eğitim seviyesi daha

yüksek olanların yoksulluk riski daha düşük bulunmuştur. Kronik bir hastalığa sahip olanların yoksulluk riskinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Beklendiği gibi istihdam edilen bireylere göre işsiz bireylerin yoksulluk riski daha yüksek bulunmuştur. Hanehalkında istihdam edilen birey sayısındaki artış ile yoksulluk riski arasında ise negatif yönlü bir ilişkiye ulaşılmıştır.

Model (1b)'de sadece eşlerden oluşan çekirdek ailelerde yaşayanlara kıyasla, tek kişilik hanehalklarında, eşler ve çocuklardan oluşan çekirdek ailelerde, tek ebeveyn ve çocuklardan oluşan çekirdek ailelerde ve geniş ailelerde yaşayanların ekonomik zorluk çekme riski daha yüksek bulunmuştur. Niceliksel açıdan ele alındığında, bu hanehalkları için sadece eşlerden oluşan çekirdek ailelere göre ekonomik zorluk çekme olasılıkları sırası ile 1.63, 1.47, 1.79 ve 1.30 kat daha fazladır.

Model (2b)'den elde edilen bulgulara göre her iki eşin de 65 yaşından küçük olduğu çekirdek ailelerde yaşayan bireylere göre 65 yaşından küçük olup tek kişilik hanelerde, eş bağımlı çocuk ya da çocuklardan oluşan çekirdek ailelerde, tek ebeveyn ve bağımlı çocuk ya da çocuklardan oluşan çekirdek ailelerde ve geniş ailelerde yaşayan bireylerin ekonomik zorluk çekme riskleri sırası ile 1.58, 1.64, 2.78 ve 1.21 kat daha fazla bulunmuştur. Eşlerden en az birinin 65 yaşından büyük olduğu durumda ise ekonomik zorluk çekme riskinin %41.6 daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

Model (1a ve 2a) ve Model (1b ve 2b)'den elde edilen bulgular karşılaştırıldığında göze çarpan en önemli bulgu geniş ailelerin yoksulluk ve ekonomik zorluk çekme riski arasındaki farklılıktır. Geniş aileler için yoksulluk riski oldukça yüksek bulunurken ekonomik zorluk çekme riskinin düşük düzeylerde kaldığı görülmektedir. Buna göre geniş ailelerin farklı gelir kaynaklarından elde ettikleri gelirleri havuzladığında yoksulluktan kaçamadıkları fakat ekonomik zorluk çekme riskini azalttıkları ortaya çıkmıştır.

Diğer açıklayıcı değişkenlerin ekonomik zorluk çekme riski üzerindeki etkileri ele alındığında ise cinsiyet değişkeni dışında diğer tüm açıklayıcı değişkenler ile ekonomik zorluk çekme riski arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişkilere ulaşılmıştır. Bu değişkenlerin işaretleri ise yoksulluk analizindeki ile benzerdir.

5. Sonuç

Türkiye'de nüfusun yaşlanması, doğurganlık oranındaki ve evlilik sayısındaki düşüş, boşanma sayısındaki, ilk evlilik yaşındaki ve kadınların işgücüne katılım oranındaki artış ve artan çocuk yetiştirme maliyetleri hanehalkı büyüklüklerinin ve yapısının zaman içinde değişimine neden olmuştur. Hanehalkı büyüklükleri ve yapısı incelediğinde, 2011-2019 döneminde Türkiye nüfusu artmasına rağmen ortalama hanehalkı büyüklüğünün giderek azaldığı görülmüştür. TÜİK (2021a) ve Iacovou ve Skew (2011)'i takiben oluşturulan dar ve geniş kapsamlı hanehalkı tanımlamalarına göre 2011-2019 döneminde tek kişilik hanelerde yaşayanların sayısı ve toplam nüfustan aldığı pay iki katından fazla artmıştır. İncelenen

dönemde diğer önemli değişiklikler ise sadece eşlerden oluşan çekirdek ailelerde ve eşler ve çocuklardan oluşan çekirdek ailelerde yaşayanların sayısında ve toplam nüfus içindeki payında gözlenmiştir. Sadece eşlerden oluşan çekirdek ailelerde yaşayanları sayısı ve toplam nüfus içindeki payı artarken, eşler ve çocuklardan oluşan çekirdek ailelerde yaşayanların sayısı ve toplam nüfustan aldığı pay giderek azalmıştır.

Hanehalkı tipine göre yoksulluk ve ekonomik zorluk çekme riskinin önemli ölçüde değişkenlik gösterdiği ortaya çıkmıştır. Yoksulluk riskine daha çok bağımlı çocuğun bulunduğu hanehalkı tiplerinde özellikle de eş ve bağımlı çocuk ya da çocukların yer aldığı çekirdek ailelerde ve geniş ailelerde yaşayanların maruz kaldığı saptanmıştır. Yetişkin çocukların ve 65 yaş altındaki bireylerin bulunduğu hanehalkı tiplerinde yaşayanlar için yoksulluk riskinin görece daha düşük olduğu görülmüştür. Ekonomik zorluk çekme riskini en çok hissedenlerin ise tek ebeveyn ve bağımlı çocuk ya da çocukların olduğu çekirdek ailelerde yaşayanlar olmuştur. Buna ilaveten geniş ailelerde yaşayanlar için yoksulluk riski açısından görülen dezavantajın ekonomik zorluk çekme açısından ortaya çıkmadığı belirlenmiştir.

Politika yapımcıların yoksulluk ve ekonomik zorluk çekme riski daha yüksek olan hanehalkı türlerinde yaşayan bireylere istihdam desteği, sosyal yardımlar ve transfer harcamaları gibi ekonomik destekte bulunulmasını sağlaması yoksullukla ve ekonomik zorlukla mücadelede daha etkin sonuçların elde edilmesine katkıda bulunacaktır. Örneğin Öneş vd. (2013)'te ifade edildiği gibi bağımlı çocuğun bulunduğu hanehalklarına kamu bakım hizmetlerinin sağlanması gibi sadece gelir artırıcı değil aynı zamanda kadınların hane içindeki ücretsiz zaman yükünün hafiflemesini sağlayan politikalar ile kadınların işgücüne katılımı arttırılabilir ve dolayısıyla hem kadın hem de erkeğin kazanç sağladığı hanehalklarının yaygınlaşmasını destekleyerek gelir artırıcı bir etki ile yoksulluk ve ekonomik zorluk çekenlerin sayısı azaltılabilir.

Kaynakça

Antonelli, M. A., ve De Bonis, V. (2021). Economic Poverty: Does the Break-Up of Families Matter?. *Social Sciences*, 10(6), 224.

Aykın, F. ve İpek, E. (2021). Eşdeğerlik Ölçeği Seçimine Göre Yoksulluk Göstergelerinin Analizi: Türkiye Uygulaması. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 17 (2), 279-296.

Başlevent, C. (2020). Türkiye'nin Değişen Hanehalkı Yapısı: Tek Kişilik Haneler Ne Durumda?. *Yıldız Social Science Review*, 6(1): 17-31.

Browning, M., Chiappori, P. A. ve Weiss, Y. (2014). *Economics of the Family*. United Kingdom: Cambridge University Press.

Chen, K. M., ve Wang, T. M. (2015). Determinants of Poverty Status in Taiwan: A Multilevel Approach. *Social Indicators Research*, 123(2), 371-389.

Cilasun, S. M., ve Kırdar, M. G. (2013). Household Structure, and Household Income and Its Components over the Life-Cycle in Turkey. *İktisat İşletme ve Finans*, 28 (328) 2013, 89-116.

Çağlayan, E., Koşan, N. İ., ve Astar, M. (2012). An Empirical Analysis of the Determinants of Household Poverty in Turkey. *Asian Economic And Financial Review*, 2(1), 181-191.

Çağlayan, A., ve Sedefoğlu, G. (2016). Determinants of poverty on household characteristics in Turkey: A heteroskedastic probit model. *The Empirical Economics Letter*, 15(6), 563-571.

Eurostat (2013). *Household Composition, Poverty and Hardship Across Europe*. Luxembourg, Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Evcim, N., Güneş, S. ve Karaalp-Orhan, H. S. (2020). Türkiye'de Hanehalkı Göreli Yoksulluğunu Etkileyen Faktörler: Lojistik Regresyon Analizi. *Sosyoekonomi*, 28(43), 11-32.

Gemicioğlu, S. (2021). Yoksulluk, Kalıcı İşsizlik ve Düşük Ücret Kalıcılığı Üzerine Üç Makale. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Iacovou, M. ve Skew, A. J. (2011). Household Composition Across the New Europe: Where Do the New Member States Fit in?. *Demographic Research*, 25, 465-490.

Jędrzejczak, A., ve Pekasiewicz, D. (2020). Changes in Income Distribution for Different Family Types in Poland. *International Advances in Economic Research*, 26(2), 135-146.

Levanon, A., Saburov, E., Gangl, M. ve Brulle, J. (2019). Trends in the Demographic Composition of Poverty Among Working Families in Germany and in Israel, 1991–2011. *Social Science Research*, 83 (2019) 102318.

Lu, Y. C., Walker, R., Richard, P., ve Younis, M. (2020). Inequalities in Poverty and Income between Single Mothers and Fathers. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(1), 135.

Munoz Boudet, A. M., Buitrago, P., Leroy De La Briere, B., Newhouse, D. L., Rubiano Matulevich, E. C., Scott, K. ve Suarez-Becerra, P. (2018). Gender Differences in Poverty and Household Composition Through the Life-Cycle: A Global Perspective. World Bank Policy Research Working Paper, (8360).

Nelson, G. (2011). Measuring poverty: The official US measure and material hardship. *Poverty & Public Policy*, 3(3), 1-35.

OECD (2011). Families are Changing in Doing Better for Families. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264098732-3-en>.

Öneş, U., Memiş, E., ve Kızılırmak, B. (2013). Poverty and Intra-Household Distribution of Work Time in Turkey: Analysis and Some Policy Implications. *In Women's Studies International Forum* (Vol. 41, pp. 55-64). Pergamon.

Sigeze, Ç., ve Şengül, S. (2019). Türkiye'de Yoksulluğun Analizi: Rassal Etkiler Logit Model Yaklaşımı. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 56(648), 9-23.

Swanson, J. M. (2014). Extended Families: Weapon against Child Poverty?. <https://statchatva.org/2014/06/04/extended-families-weapon-against-child-poverty/> (Erişim: 07.12.2021).

TÜİK (2021a). İstatistiklerle Aile, 2020. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Aile-2020-37251>. (Erişim: 07.12.2021).

TÜİK (2021b). Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, 2020. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Bosanma-Istatistikleri-2020-37211>. (Erişim: 07.12.2021).

TÜİK (2021c). Doğum İstatistikleri, 2020. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dogum-Istatistikleri-2020-37229>. (Erişim: 07.12.2021).

TÜİK (2021d). Temel İşgücü İstatistikleri. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=72&locale=tr> ve <http://rapory.tuik.gov.tr/30-11-2021-20:40:47-94311163115924145141008128840.html>. (Erişim: 07.12.2021).

TÜİK (2021e). Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, 2020. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Gelir-ve-Yasam-Kosullari-Arastirmasi-2020-37404>. (Erişim: 07.06.2022).

Verbeek, M. (2017). *A Guide to Modern Econometrics*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.